

Redning af menneskeliv og afværgelse af større materielle og kulturelle tab

Indholdsfortegnelse

1. Indhold
2. Udbetaling af erstatningsydelse
3. Baggrund
4. Tilskadekomst ved redningsforsøg i forbindelse med arbejdet, jf. § 4, stk. 2, nr. 3
Eksempel 1
5. Tilskadekomst ved forsøg på at afværge større materielle og kulturelle tab, jf. § 4, stk. 2, nr. 3
Eksempel 2
Eksempel 3
Eksempel 4
Eksempel 5
6. Tilskadekomst ved forsøg på redning af menneskeliv uden sammenhæng med arbejdet, jf. § 4, stk. 2, nr. 4
Eksempel 6
7. Læger og andet rednings personale, jf. § 2 og § 4, stk. 2, nr. 3-4
Eksempel 7
Eksempel 8
8. Vurdering af om redningsforsøget er omfattet
Eksempel 9
Eksempel 10
Eksempel 11

1. Indhold

Skader der opstår i forbindelse med forsøg på redning af menneskeliv er – uanset om redningspersonen er på arbejde eller ej – omfattet af arbejdsskadesikringsloven. Skader der sker i forsøg på at afværge større materielle og kulturelle tab er også omfattet, hvis forsøget sker i forbindelse med, at redningspersonen er på arbejde.

Notatet beskriver de overvejelser, der skal gøres for at finde ud af, om en person, som beskrevet overfor, er omfattet af arbejdsskadesikringsloven efter § 2, § 4, stk. 2, nr. 3 eller § 4, stk. 2, nr. 4.

Notatet beskriver også, hvem der er pålagt udgifterne til erstatningerne. I modsætning til forsikringselskabernes erstatningspligt, når personen er omfattet efter § 2, er staten pålagt udgifterne til erstatninger efter § 4. Der er forskellige fremgangsmåder for udbetalingerne alt afhængig af, om redningsforsøget er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3 eller § 4, stk. 2, nr. 4.

Notatet indeholder også en beskrivelse af, hvordan personer, hvis arbejde består i redning af menneskeliv, er dækket i forbindelse med skader, der opstår i forbindelse med redningsforsøg både på arbejde og i fritiden.

Endelig slutter notatet af med nogle eksempler på, hvad der skal til for at anse selve redningen som tilstrækkelig til at være omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3-4.

2. Udbetaling af erstatningsydelse

Hvem der udbetaler erstatningen afhænger af, om den tilskadekomne er omfattet af § 2 eller § 4, stk. 2, nr. 3-4. Derfor er det vigtigt at få fastslået, hvilken bestemmelse der gælder i det enkelte tilfælde.

Bestemmelsen	Kriterier for anvendelse af bestemmelsen	Forsikringsselskab på sagen
§ 2, stk. 1	- Tilskadekomne er på arbejde - Tilskadekomne har det som sit almindelige arbejde at forsøge at redde menneskeliv (læger, sygeplejersker)	Arbejdsgivers forsikringsselskab
§ 4, stk. 2, nr. 3	- Tilskadekomne er på arbejde - Arbejdet består ikke til dagligt i redning af menneskeliv - Omfatter skader opstået i forbindelse med forsøg på både redning af menneskeliv, forebyggelse af ulykker eller afværgelse af større materielle og kulturelle tab	Arbejdsgivers forsikringsselskab udbetaler erstatningen, som dog efterfølgende får refusion fra Arbejdsskadestyrelsen. Refusionen sker på opfordring fra forsikringsselskabet. Hvis et selskab har krav på refusion, skal sagen til Arbejdsskadestyrelsen, som sørger for at udbetale refusionen til selskabet.
§ 4, stk. 2, nr. 4	- Tilskadekomne er ikke på arbejde, da vedkommende kommer til skade ved forsøg på redning af menneskeliv - Omfatter kun redning af menneskeliv	Arbejdsskadestyrelsen

3. Baggrund

Forskellige love har taget højde for situationer, hvor borgere hjælper andre medborgere. For eksempel følger det af straffelovens §§ 250 og 253, at man har pligt til at hjælpe andre i nød, og hvis man undlader at hjælpe efter evne, kan man straffes med bøde eller hæfte.

Arbejdsskadesikringsloven indeholder også bestemmelser om tilskadekomst ved forsøg på redning af menneskeliv, jf. § 4, stk. 2, nr. 3-4.

Det fremgår af § 4, stk. 2, nr. 3, at skader ved *”forsøg på at redde menneskeliv, forebygge ulykker eller afværge større materielle og kulturelle tab, når forsøget uden at være på arbejde efter § 2 dog sker i sammenhæng med sådant arbejde”*, er sikret efter loven.

Det fremgår af § 4, stk. 2, nr. 4, at skader ved: *”forsøg på at redde menneskeliv her i landet, uden at forsøget er en naturlig del af den pågældendes arbejde”*, også er sikret efter loven.

4. Tilskadekomst ved redningsforsøg i forbindelse med arbejdet, jf. § 4, stk. 2, nr. 3

En person, der er på arbejde og kommer til skade i forbindelse med forsøg på at redde menneskeliv, vil være omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3. Bestemmelsen omfatter også tilskadekomst i forbindelse med forsøg på at afværge større materielle og kulturelle tab.

Rednings-/afværgelsesforsøget skal ske i sammenhæng med tilskadekomnes arbejde. Dette indebærer, at redningsforsøget sker, mens vedkommende er beskæftiget med arbejde, hvor han er sikret. Det er dog uden betydning om, aktionen foretages på eller udenfor en fast arbejdsplads.

Eksempel 1

Principafgørelse 10-08: En leder for en gruppe hjemmehjælpere blev tilkaldt af sine medarbejdere, der prøvede at hjælpe en tilfældig forbigående kvinde, som havde fået kramper. Kvinden havde fået et ildebefindende, mens hun opholdt sig på den arbejdsadresse, hvor hjemmehjælperne og lederen holdt til. Lederens opgave var at rådgive og vejlede hjemmehjælperne. Da lederen forsøgte at bistå kvinden, blev lederen bidt i hånden. Ankestyrelsen fandt, at lederen kom til skade på et tidspunkt, hvor hun forsøgte at redde menneskeliv, og at handlingen ikke skyldtes hendes ansættelse som leder af hjemmehjælperen i Kommune T, men dog skete i forbindelse med arbejdet. Tilfældet var derfor omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3.

5. Tilskadekomst ved forsøg på at afværge større materielle og kulturelle tab, jf. § 4, stk. 2, nr. 4

Ud fra bestemmelsens ordlyd er det et krav, at der er tale om både materielle og kulturelle værdier. Det vil sige, at der *skal* være tale om en kulturel værdi for, at afværgningsforsøget er omfattet af loven. Spørgsmålet er så, hvad der er større materielle og kulturelle værdier. Praxis på området er sparsom, men for eksempel kan en almindelig bil eller penge ikke anses for at være kulturel værdi, hvorimod Christiansborg og guldhornene er af både materiel og kulturel værdi.

Dette betyder, at hvis en ansat hjælper med at slukke en større brand på arbejdspladsen, vil den ansatte være omfattet af § 2 og ikke af § 4, stk. 2, nr. 3. Årsagen er, at en almindelig bygning ikke har en kulturel værdi, som gør at redningsforsøget er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3. Endvidere er det i arbejdsgiverens interesse, at de ansatte hjælper med at redde bygningen, og dermed falder redningsforsøget ind under § 2.

Det er endvidere et krav, at forsøget sker i sammenhæng med arbejdet på samme måde som ved forsøg på at redde menneskeliv.

Eksempel 2

En vejarbejder udførte vejarbejde i nærheden af Den Lille Havfrue, da han opdagede nogle mistænkelige personer kredse om Havfruen. Personerne medbragte økser, og de begyndte at slå løs på Havfruen. Vejarbejderen skyndte sig ned til Havfruen, hvor han forsøgte at få gerningsmændene til at stoppe deres foretagende. I den forbindelse fik han flere knytnæveslag i hovedet og en flænge i højre øjenbryn. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3. Årsagen er, at Den Lille Havfrue er af større materiel og kulturel værdi, samt tilfældet skete i forbindelse med vejarbejderens arbejde. Betingelserne er derfor opfyldt.

Eksempel 3

En vejarbejder udførte nu vejarbejde udenfor Nationalmuseet, da han opdagede, at der var udbrudt brand inde på museet. Vejarbejderen skyndte sig ind for at hjælpe med at slukke branden. I den forbindelse blev han voldsomt forbrændt. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, idet Nationalmuseet er en større materiel og kulturel værdi, og tilfældet skete i sammenhæng med vejarbejderens arbejde. Anderledes ville det have været, hvis vejarbejderen havde været ansat på museet, da han hjalp med at slukke branden. I dette tilfælde ville han være omfattet af § 2 og ikke § 4, stk. 2, nr. 3. Årsagen er, at brandslukningen skete i arbejdsgiverens interesse til trods for, at der er tale om en kulturel værdi.

Havde vejarbejderen hjulpet med at slukke en brand i en almindelig bygning, som ikke havde kulturel værdi, ville tilfældet ikke være omfattet af loven, hverken § 2 eller § 4, stk. 2, nr. 3, medmindre redningsforsøget skete for at redde menneskeliv, se afsnit 6.

Eksempel 4

En fabriksarbejder var på arbejde, hvor han var beskæftiget med sprøjtemaling af varer. Pludselig opstod der ild på gulvet. Fabriksarbejderen prøvede at slukke den med en pulverslukker, men der skete en voldsom eksplosion, og han blev forbrændt over hele kroppen. Efterfølgende blev brandskaden opgjort til 65 millioner kroner. Tilfældet er ikke omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, men af § 2. Årsagen er, at selv om, der var tale om et større materielt tab (65 millioner kroner, som fabriksarbejderen ved sin handling forsøgte at redde), så er der ikke tale om kulturel værdi. Endvidere er det i arbejdsgiverens interesse, at fabriksarbejderen forsøgte at mindske branden.

Eksempel 5

En gartner var ved at tanke bilen mellem to arbejdssteder. I den forbindelse fik hun øje på et igangværende biltyveri, hvor en biltyv forsøgte at køre af sted, mens ejeren råbte, at biltyven skulle stoppe. Gartneren løb herefter over til bilen og satte sig ind på passagersædet. Bilen kørte med åben dør ind i en bygning, og døren smækkede op i gartnerens højre overarm, der brækkede. Tilfældet er ikke omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, da der var tale om tyveri af en bil, som ikke kan sidestilles med større materielle og kulturelle tab. Tilfældet er heller ikke omfattet af § 2, da tilskadekomsten ikke skete som følge af arbejdets forhold eller i arbejdsgiverens interesse.

6. Tilskadekomst ved forsøg på redning af menneskeliv uden sammenhæng med arbejde, jf. § 4, stk. 2, nr. 4

Tilskadekomne kan også være dækket, selvom redningsforsøget ikke foregår i sammenhæng med arbejde. Bestemmelsen omfatter udelukkende tilskadekomst ved forsøg på redning af menneskeliv og ikke forsøg på at afværge materielle og kulturelle tab.

Eksempel 6

En kvinde kom kørende på en landevej, da hun overværede en soloulykke, hvor en anden bilist mistede herredømmet over sin bil og endte i grøften. Hun standsede straks for at hjælpe. Bilens mandlige fører var bevidstløs, og der var røgudvikling fra den stærkt beskadigede bil. Bilens døre var beskadigede og kunne ikke åbnes. Den kvindelige bilist blev derfor nødt til at sparke forruden ind for at komme den bevidstløse mand til undsætning. Med stort besvær lykkedes det at få manden ud. Hun lagde manden i aflåst sideleje og tilkaldte en ambulance. Den kvindelige bilist opdagede nu, at hun havde fået en lang dyb flænge i højre ben og havde smerter i højre skulder og ryggen. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 4, idet tilfældet skete uden sammenhæng med den kvindelige bilists arbejde.

7. Læger og andet redningspersonale, jf. § 2 og § 4, stk. 2, nr. 3-4

Hvis tilskadekomne er ansat i en funktion, hvor redning af menneskeliv er en naturlig del af arbejdet, og vedkommende kommer til skade i den forbindelse, vil hændelsen høre under § 2. Årsagen er, at skaden sker i forbindelse med tilskadekomnes arbejde, og situationen er derfor ikke anderledes end en tømrer, der kommer til skade ved at hamre sig over fingrene.

Læger og sygeplejersker vil dog kunne blive omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, hvis de i sammenhæng med deres arbejde kommer til skade i forsøget på at afværge større materielle og kulturelle tab. Årsagen er, at afværgelsesforsøg ikke er at betragte som deres arbejde, derfor er de dækket i samme omfang som andre.

Eksempel 7

En læge var en dag, som del af sit arbejde, til en international lægekonference i KB-Hallen. Pludselig antændtes en halogenlampe ude i forhallen, og der udbrød brand. Kort tid efter stod hele KB-Hallen i flammer. Lægen greb en pulverslugger og forsøgte forgæves at slukke flammerne. Han blev i den forbindelse ramt i hovedet af en nedfalden bjælke og faldt bevidstløs om. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, idet lægen var på arbejde, da skaden skete, og han forsøgte at afværge et større materielt og kulturelt tab, nemlig KB-Hallen.

Anderledes ville det have været, hvis lægen kom til skade i forbindelse med, at han forsøgte at redde menneskeliv. I dette tilfælde ville han være omfattet af § 2, idet han var på arbejde, og hans arbejde består i redning af menneskeliv.

Hvis lægen var på arbejde og kom til skade i forbindelse med forsøg på at redde en almindelig bygning, som ikke havde en kulturel værdi, ville han falde uden for loven, da det hverken er en del af hans almindelige arbejde (§ 2) eller opfylder det materielle kriterium om at være under forsøg på at afværge større materielle eller kulturelle tab (§ 4, stk. 2, nr. 3).

Autoriserede læger og sygeplejersker er omfattet af autorisationsloven. De har en udvidet pligt til at hjælpe andre i nød, idet deres evner til at hjælpe rækker længere end andres. Det betyder dog ikke, at læger og sygeplejersker falder uden for § 4, stk. 2, nr. 4, hvis de kommer til skade ved forsøg på redning af menneskeliv uden for arbejdet. I de tilfælde vil læger eller sygeplejersker være omfattet i samme omfang som andre af § 4, stk. 2, nr. 4.

Årsagen er, at redning af menneskeliv i fritiden ikke kan anses for værende en følge af arbejde eller de forhold, det er foregået under, jf. § 5. Desuden er mange læger selvstændige erhvervsdrivende, og hvis de ikke har tegnet arbejdsskadeforsikring, vil de i princippet ikke være sikret ved tilskadekomst i forbindelse med redning af menneskeliv i deres fritid. De ville altså være dårligere stillet end andre, som ikke er læger eller lignende, og det er ikke hensigten med loven.

Eksempel 8

I forbindelse med en sommerferie på Sydfyn, var en læge ude at gå en tur ved stranden, da hun fik øje på en person, som havde fået hjertestop. Lægen forsøgte at genoplive personen. Uheldigvis kom der et voldsomt vindstød, som væltede en parasol ned i lægens hoved, og hun fik en flænge i hovedet. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 4, idet tilfældet sker uden sammenhæng med lægens arbejde.

8. Vurdering af om redningsforsøget er omfattet

Når det er fastslået, at sagen skal bedømmes efter den ene eller anden bestemmelse, skal der foretages en konkret vurdering af, om der er tale om forsøg på at redde menneskeliv.

Højesteret har i en ældre sag fra 1961 taget stilling til om, det er et krav, at der skal være tale om faktisk livsfare for en anden persons liv¹. Højesteret fandt, at det er tilstrækkeligt, at skaden er sket for at afværge *påregnelig* livsfare for en anden eller andre personer. Det er altså ikke nødvendigt, at den person, som tilskadekomne forsøgte at redde, rent faktisk var i livsfare, for at forsøget er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3-4.

Det afgørende er, om tilskadekomne opfattede, at der var fare for en anden persons liv. Det vil sige, at tilskadekomnes subjektive vurdering af situationen spiller en stor rolle. Den subjektive vurdering af

---

¹ UfR.1961.344.H

situationen er dog ikke altafgørende, idet der skal være en objektiv indikator for, at tilskadekomne havde grund til at tro, at der var fare for en anden persons liv. Det beror altid på en konkret vurdering i hver enkelt sag.

Eksempel 9

En værkfører var ansat på et gasværk, og han skulle foretage rensning i en betongrube. I forbindelse med arbejdet blev han forgiftet af udstrømmende generatorgas, og han mistede bevidstheden. En kollega (hjælper 1) gik ned i gruben for at redde værkføreren op, men hjælper 1 blev også forgiftet. Herefter tilkaldte en anden kollega (hjælper 2) hjælp og kravlede ned i gruben. Også hjælper 2 mistede bevidstheden. Hjælpen kom, og de tre ansatte blev reddet op af gruben. Værkføreren døde, og dødsfaldet var omfattet af § 2. Hjælper 1 afgik også ved døden, og hjælper 2 blev svært psykisk skadet af hændelsen. Hjælperne var omfattet af, § 4, stk. 2, nr. 3.

Eksemplet illustrerer, at hjælperne kom til stedet, hvor de så deres kollegaer ligge bevidstløs nede i betongruben. Hjælperne kunne ikke på tidspunktet for redningsforsøget vide, om først værkføreren og bagefter hjælper 1 rent faktisk var i livsfare. Der var dog stærke objektive tegn på, at de var i livsfare. Det vil sige, at der både var subjektive og objektive tegn på, at der var fare for andre personers liv.

Eksempel 10

En ung mand kom kørende på en vej og fik øje på en bil, som lå på hovedet i grøften. I den forulykkede bil var der en mand og en kvinde. Kvinden virkede lettere hysterisk og skreg. Den unge blist løb hen til bilen for at hjælpe. Manden i den forulykkede bil stod ud af bilen og slog den unge bilist, hvorved han brækkede næsen. Sagen var omfattet af § 4, stk. 2, nr. 4, idet der var tale om en subjektiv farefuld situation, og de objektive indikatorer var i overensstemmelse med den subjektive opfattelse af situationen.

Eksempel 11

Principafgørelse 182-12: Umiddelbart foran tilskadekomnes arbejdsplads skete en trafikulykke, hvor en cyklist blev påkørt. Tilskadekomne løb ud for at hjælpe efter opfordring fra vagten på arbejdspladsen, og han hjalp med at dirigere trafikken uden om ulykken på den stærkt trafikerede vej, indtil politiet nåede frem. I den forbindelse blev han påkørt af en bilist.

Ankestyrelsen udtaler, at der var behov for at dirigere trafikken uden om ulykkesstedet, og at dette skete som et led i redning af menneskeliv. Opgaven med at dirigere trafikken var ikke en del af arbejdet, hvorfor han ikke var omfattet af loven i medfør af § 2. Derimod var han omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, idet han deltog i forsøg på redning af menneskeliv, uden at forsøget var en del af arbejdet, idet forsøget skete i sammenhæng med arbejdet.

Principafgørelsen slår fast, at forsøg på redning af menneskeliv kan være mere end selve udøvelsen af førstehjælp. Den tidsmæssige sammenhæng til den oprindelige ulykke, forholdene omkring ulykken, tilskadekomnes opgave i forbindelse med egen tilskadekomst og formålet om at forebygge yderligere skade er momenter, der indgår i denne vurdering.